

ודחינן: דכולי עלמא שוה כסף בכסף! והכא מדובר בביצה שאינה שוה ד' פרוטות, בפודין בדבר שאין בחומשו [מלבר, שהוא רביע מן הקרן] שוה פרוטה קמיפלגני:

ת"ק סבר: איסר דאיכא בחומשו שוה פרוטה פרוקנין⁽⁶⁾ בו, אבל בביצה שאין בחומשה שוה פרוטה, לא. ורבי יוסי סבר: בביצה נמי פרוקנין, שאף על גב שאין בחומשה שוה פרוטה, אין זה חסרון.

שנינו במשנה: אמר לו הגעתיך, נמצא מפסיד "איסר", ושדהו לפניו.

ומבארין: הפתמא של המשנה שנקטה מפסיד איסר ומשמע שאמרו הבעלים באיסר ולא בביצה, היא כרבנן, ולא כר' יוסי הסובר שהבעלים אמרו בביצה.

מתנתין:

אמר אחד מן הבאים לפדות קרקע של הקדש [בשעה שאין היובל נוהג]: הרי היא שלי בעשר פלעים, ואחד אומר: בעשרים,

דמצות גאולה באדון⁽⁵⁾, ולכן דין הוא שיפתח ראשון, ולמה לנו הטעם משום חומש?

ומשנינן: אמנם כך, אלא שחדא ועוד קאמר:

חדא: דאידי דחביבא עליה טפי ופריק לה.

ועוד מצות גאולה באדון היא.

ועוד: שהבעלים נותנין חומש.

שנינו במשנה: מעשה באחד שהקדיש שדהו וכו' הרי היא שלי באיסר, אמר רבי יוסי וכו' בביצה וכו'.

ותמהינן: לימא שת"ק שסובר שאמרו הבעלים באיסר, ורבי יוסי שסובר שאמרו הבעלים בביצה, בהא קמיפלגני: דרבי יוסי סבר: שוה כסף כגון ביצה בכסף הוא ופודים בו. ורבנן סברי: שוה כסף אינו בכסף, ובעל כרחך שפדה באיסר? ! והא אי אפשר לומר כך, שהרי קיימא לן דשוה כסף בכסף, ולומדים זאת [בב"ק ז]. מהפסוק שכתוב לגבי נזיקין כסף "ישיב" לבעליו, לרבות שוה כסף ככסף, והוא הדין להקדש?

והרש"ש תמה שאולי באה המשנה לומר שהטעם שגאולה באדון עדיפה זה מפני שמוסיף חומש, וכמו שהמשנה לעיל אומרת טעם מדוע שדה מקנה לא יוצאת לכהנים ביובל משום שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו.

ותירץ הרש"ש על פי התוספות יום טוב, ששם אומרת המשנה טעם כי יש מזה נפקא מינה וכמבואר לעיל.

6. היפה עינים הביא שהירושלמי במעשר שני דן שכאשר אין בחומשו שוה פרוטה לא צריך להוסיף חומש. אך כאן בבבלי הנידון הוא שאם

חייב להוסיף לעשרים ואחד, ואינו יכול לחזור מאחר שכבר התחייב לפדות. ואם יפתח האחר ראשון בכ"א, שוב לא ירצה הבעלים לומר כלום כי אינו רוצה לפדות בכ"ו. ולכן אמרו שהבעלים פותח ראשון, ושוב יוסיף כנגד מה שהאחרים מעלים.

אך מטעם אידי דחביבא ליה, הרי אפשר לתת לאחר לפתוח ראשון והבעלים יוסיף אחריו.

5. תמה הגר"א, הרי משום זה שהמצוה באדון לא היו כופים והכפיה היא רק משום שהבעלים מוסיפים חומש וכמבואר לעיל [הערה 3].